

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олексій Володимирович МАНИК,

здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-4384-1219>

З уведенням правового режиму воєнного стану в Україні неодноразово вносилися зміни в національне законодавство, в тому числі кримінальне процесуальне. Зокрема, зазнало змін і нормативно-правове регулювання застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема, затримання особи. Приміром, не можна оминати увагою нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, якими визначено особливості затримання особи без ухвали слідчого судді в умовах правового режиму воєнного стану, як то, наприклад:

1) постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 року № 721, якою затверджено Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період, що установлює загальні вимоги до здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період відповідно до норм міжнародного права з моменту потрапляння таких осіб у полон та до моменту передачі їх до таборів для тримання військовополонених або діляниць для тримання військовополонених, а також установлює порядок опитування військовополонених під час поводження з ними [1];

2) постанова Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2022 року № 413, якою затверджено Порядок тримання військовополонених, що установлює загальні вимоги щодо тримання військовополонених відповідно до норм міжнародного права з моменту введення воєнного стану, який охоплює воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. При цьому в даному нормативно-правовому акті визначаються особливості затримання військовополонених за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення [2];

3) постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456, якою затверджено Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану. При цьому встановлено, що в разі виявлення під час перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян ознак складу кримінального та/або адміністративного правопорушення затримання таких осіб та вилучення відповідних речей здійснюється відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення [3].

4) постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455, якою затверджено Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан. У даному нормативно-правовому акті окрім іншого визначено повноваження компетентних осіб щодо здійснення затримання особи без ухвали слідчого судді [4].

5) постанова Кабінету Міністрів України «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану» від 08 липня 2020 року № 573, якою затверджено Порядок здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан. При цьому визначено повноваження суб'єктів затримання особи без ухвали слідчого судді [5].

У цьому контексті в наукових працях все більше піднімаються питання про нормативно-правові та процесуальні підстави, а також особливості затримання особи в кримінальному провадженні в умовах воєнного стану. Приміром, Г.К. Тетерятник, Д.М. Цехан, висвітлюючи окремі питання нормативно-правового регулювання затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, розглядають й аналізують «зміни, які внесені до законодавства України щодо затримання особи за вчинення злочину після введення воєнного стану» [6, с. 505–507]. Т.Г. Фоміна, Т.Г. Рогальська визначають випадки затримання особи в умовах воєнного стану, окреслюють перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати затримання особи в умовах воєнного стану [7, с. 371–376], висвітлюють «законодавчі «лабіринти» та реалії правозастосовної практики» затримання уповноваженою службовою особою [8, с. 196–224].

Отже, в умовах воєнного стану під час здійснення затримання особи без ухвали слідчого судді потрібно керуватися як загальними нормами кримінального процесуального законодавства, які регламентують його підстави та процесуальний порядок, так і спеціальними нормами, які визначають особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану. Крім того, при організації здійснення затримання особи без ухвали слідчого судді варто керуватися положеннями підзаконних нормативно-правових актів, якими визначаються особливості затримання особи без ухвали слідчого судді в умовах правового режиму воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поведіння з військовополоненими в особливий період: постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2022 № 721. *Офіційний вісник України*. 2022. № 53. Ст. 3074.
2. Про затвердження Порядку тримання військовополонених: постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 413. *Офіційний вісник України*. 2022. № 31. Ст. 1649.
3. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1456. *Офіційний вісник України*. 2022. № 12. Ст. 641.

4. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1455. *Офіційний вісник України*. 2022. № 11. Ст. 584.

5. Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 № 573. *Офіційний вісник України*. 2020. № 57. Ст. 1788.

6. Тетерятник Г.К., Цехан Д.М. Затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення: окремі питання нормативно-правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №6. С. 505–507. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/115>.

7. Фоміна Т.Г., Рогальська В.В. Затримання особи в умовах воєнного стану: підстави та уповноважені службові особи на здійснення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 371–376. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.67>.

8. Фоміна Т.Г., Рогальська В.В. Затримання уповноваженою службовою особою: законодавчі «лабіринти» та реалії правозастосовної практики. *Science, technology, and innovation: the experience of European countries and prospects for Ukraine: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. С. 194–224. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-190-9-8>.